

Kovács Éva

L' Âge d'or de l'orfèvrerie Parisienne au temps des princes de Valois

A párizsi aranyművesség aranykora a Valois hercegek idején

**(Ed. Faton, Dijon - Balassi Kiadó,
Budapest 2004. 412 oldal)**

Magyarország legértékesebb ékszerkincse – a Szentkorona mellett – a Mátyás király Kálváriája, az esztergomi Főszékesegyházi Kincstár tulajdona. Két részből áll: a felső Kálvária és az oszlophoz kötözött Krisztus, az alsó pedig egy hangsúlyos talpazat. A felső része gótikus, biblikus témával, a talpazat reneszánsz, profán díszítéssel. Könyvünk nagyobb részt a felső rész kutatásának eredményével foglalkozik. Természetesen a rokon műtárgyakat és a korszak ötvösművészetét is tárgyalja. Kovács Éva (1932-1998) művészettörténész, a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának tagja ismételten írt tanulmányt a Kálváriáról. Ezek közül a legfontosabb a magyarul is olvasható: Kovács Éva: *A Mátyás-Kálvária az esztergomi főszékesegyház kincstárában* (Helikon és Corvina Kiadó, Budapest 1983). Továbbá kandidátusi értekezése 1977-ből: „A párizsi *ronde-bosse* zománc virágkora és a Mátyás-Kálvária” (Dercsényi Dezső és Entz Géza opponensi véleményével. Művészettörténeti Értesítő, 1979. XXVIII. évf. 2. sz. 151-156.). Hihetetlen szorgalommal és hozzáértéssel végzett levéltári kutatásainak eredményeként kimondja ország-világ előtt, hogy a Mátyás-Kálvária felső része Párizsban készült a dijoni hercegné, Flandriai Margit megrendelésére férje Merész Fülöp számára 1403 újévi ajándékkul, Herman Ruissel ötvös műhelyében. A nagy műben (melynek megjelenését a szerző nem érthette meg, lánya, Mojzer Anna gondozta tovább a kéziratot) Kovács Évának lehetősége volt, hihetetlen beleéléssel, ismertetni a korszak királyi-hercegi öltözködési szokásait, ajándékozási tevékenységüket; a ritka műfaj, a „ronde-bosse” zománc nagyon kevés számban megmaradt emlékeit és azok funkcióit; a hercegi udvarok liturgiászamba menő szertartásait, lovagrend-alapító ceremóniáit; bőven tárgyalja a műveket létrehozó mestereket, és felhívja a figyelmet a műtárgyakat közvetítő kereskedők fontos szerepére. Külön fejezetet szentel Herman Ruisselnek, az egyik párizsi ötvösműhely vezetőjének s benne találja meg Kálváriánk szerzőjét.

Ez hihetetlen bátor kutatói tett, ennél csak az bátrabb, hogy magyar kutató-nő léte, a középkori francia egyik nyelvjárásában kézzel írt leltárak tömegében ráta-
lált a mű mesterére. Nem csoda, hogy a francia kritikus-nő Elisabeth Antoine is hitetlenkedve, de nem ellentmondva csóválta fejét Kovács Éva szerencsésén és merészségén. Mi nagyon örülünk.

Cséfalvay Pál

Kék vér, fekete tinta

Arisztokrata könyvgyűjtemények 1500-1700 Nemzetközi vándorkiállítás katalógusai 2005-007

„A bennünk élő örökség...önmagunk kitörölhetetlen része”

*Josip Stipanov, a Horvát Nemzeti
és Egyetemi Könyvtár főigazgatója*

A vándorkiállítás szépívű katalógusa öt kötetben, angol, horvát, magyar, német és szlovák nyelven mutatja be a Frangepán-Zrínyi, a Valvasor, a Bánffy, a Nádasdy, a Batthyány, az Esterházy, a Pálffy, a Thurzó-Illésházy és a Révay család könyvgyűjteményeit a török hódoltságtól nem érintett nyugati országperemen Turócszentmártontól Vöröskőn, Pozsonyon át Kismartonig és Alsólendváig, Csáktornytól Zágrábig. A határokon túl csak Bogensperk és Bécs szerepel a térképen.

Jót s jól tett az Országos Széchenyi Könyvtár, a Slovenská národná knižnica (Szlovák Nemzeti Könyvtár), az Esterházy Privatstiftung (Esterházy magánalapítvány) és a Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica (Nemzeti és Egyetemi Könyvtár) a 2005-2007 ősz között Zágrábba, Pozsonyba, Budapestre és Fraknóra vándorló kiállítás létrehozásával. Régióink, a Regnum Hungariae arisztokrata családdai a török hódítás árnyékában is gazdag könyvtárakat hoztak létre, európai szintű udvari, kulturális életet éltek, és ennek megfelelően nevelték gyermekeiket is.

Monok István bevezetőjében pontosan fogalmaz: „...a családok...soha nem gondolkodtak arról...melyik majdani...nemzet múltjához fognak tartozni...családtagjaik révén az európai arisztokrácia szerves része...” voltak, s az általuk „...fenntartott...intézmények – iskolák, egyházak, nyomdák stb. – olyan európai